

ایران

- صاحب امتیاز:** خبرگزاری جمهوری اسلامی
- مدیر مسئول:** محمدحسن روزی‌طلب
- سردبیر:** حسام‌الدین برومند
- معاون فنی:** محمدملعلی اکبری
- دبیران:** مصطفی عیوضی (سیاسی)
  - مهدی مهرپور(اقتصادی)
  - زرین رستمی‌وند (اجتماعی)

- بنفشه غلامی (جهان)
- لیدا فخری (اندیشه) • محمدرضا عزیززی (گزارش)
- زهره کشوری (زیست‌بوم) • فرناز قلعه‌دار(حوادث)
- مهدی کلهرنژاد(اجرای)
- حجت حکیمی (صفحهٔ آرایی)
- محسن جانی‌پور (ویراستاری)
- ابوالفضل نسایی (عکس)

فرهنگ

یادداشتی به مناسبت بازگشت پیکر دکتر محمدعلی اسلامی ندوشن

چهره ماندگار و پیر فرهنگ و ادب ایران به کشور

استادی اخلاق گرا، واقع‌گرا و نقاد

دکتر محمد مهدی اسماعیلی/وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی

دکتر محمدعلی اسلامی ندوشن، یکی از مفاخر و چهره‌های ماندگار علمی و فرهنگی کشور که در طول حیات پرپرا خود کارنامه زرینی از خویش برجای گذاشته است، ۱۸ ماه پیش دور از وطن، دعوت حق را لبیک گفت. اما چون به وطن، ادبیات، تاریخ و جغرافیای ایران عشق می‌ورزید و سال‌ها عاشقانه درباره مسائل تاریخی و فرهنگی آن قلم زد و به هویت خویش، زبان فارسی و پیشینه غنی تمدنی ایران اسلامی می‌بالید و نسبت به آن عرق داشت، وصیت کرد پیکرش به وطن بازگردانده شود.

استادی که بر خواندن تاریخ تأکید می‌ورزید و فرهنگ را مهم‌ترین موضوع روز و عامل توازن‌دهنده و سلامت اجتماع می‌دانست و بر این اعتقاد بود که فرهنگ ایران به تاریخ پرتموچ و عبرت‌انگیز آن پیوند خورده است، پس باید تاریخ خود را درست بشناسیم و بدین‌صورت هدف از بیان و نگارش تاریخ، همانا آموختن تجربیات گذشتگان به دیگران است. چرا که تاریخ سرشار از هشدارهایی عبرت‌آموز است که سهل به دست نیامده‌اند. دکتراسلامی ندوشن، استادی اخلاقی گرا، واقع‌گرا و نقاد بود، حقیقت را می‌گفت و می‌نوشت و در قضاوت و داوری‌های تاریخی راه تعهد، انسان‌دوستی و دادگری را پیش می‌گرفت و به دفاع از حقوق مظلومان می‌پرداخت. گواه این مدعا، حق‌طلبی او نسبت به حقوق مردم مظلوم فلسطین در مقابل اسرائیل غاصب بود تا آنجا که در کتاب «روزها» (۱۳۹۱ص ۱۶۳، جلد۴) درباره ظلم اشغالگران صهیونیسم در حق مردم فلسطین که امروز هم شاهد جنایات هولناک آن در غزه و کستنن هزاران نفر مردم بی‌گناه هستیم، می‌نویسد: «در میان دعوت‌هایی که می‌رسید، تنها موردی که ندیرفتم از اسرائیل بود. آنها برای بازید کشورشان از

دکتر اسلامی

ندوشن، استادی اخلاقی گرا، واقع‌گرا و نقاد بود، حقیقت را می‌گفت و می‌نوشت و در قضاوت و داوری‌های تاریخی راه تعهد، انسان‌دوستی و دادگری را پیش می‌گرفت و به دفاع از حقوق مظلومان می‌پرداخت

یادداشت

چهار دهه است که نظام در ایران فریاد فلسطین می‌زند

مسأله فلسطین در هاروارد و لندن با مسأله فلسطین در شریف و تهران فرق دارد و به نظر طبقه‌ای از جامعه ایران این فرق را درک کرده‌اند و برای همین هر قدر هم که برایشان از اعتراض هاروارد و تظاهرات لندن بگویی تکانی نخواهند خورد. طبقه مذکور اعم از دانشجو و روشنفکر و هنرمند بدرستی متوجه این شده که مسأله فلسطین در تقابل با کلان روایت دنیای غرب قرار داد.

تا اینجای ماجرا البته شرایط با باقی دنیا تفاوت چندانی ندارد اما در جمهوری اسلامی ایران، یکی از ستون‌های کلان روایت نظام همین تقابل بوده است. یعنی چهار دهه است که نظام در ایران فریاد فلسطین می‌زند و آن را بر سر دشمنان بیرونی خود کوبیده که فلسطین سندن دروغ‌گویی نظام سلطه علیه ماست و البته حق می‌گوید.

حالات زن‌زن به این دریای اعتراض علیه اسرائیل برای آن طبقه از سویی کشیدن خط بطلان برآن ایده‌آلی است که در دنیای غرب جست وجو می‌کرده و از سوی دیگر به منزله تأیید موضعی است که نظام درخلال چهار دهه اتخاذ کرده است. شاید اگر ماجرا فقط فقط کشیدن روی غرب بود داستان اینقدر بغرنج نمی‌بود اما وقتی قرار باشد دوشادوش روایتی قرار بگیری که چهار دهه است خودت را در برسران یافته‌ای، قصه خیلی سخت می‌شود و من این صعوبت در اتخاذ موضع را درک می‌کنم. می‌فهمم که چرا بخشی از دانشجویان و روشنفکران و هنرمندان ما اساساً نمی‌توانند موضعی در قبال جنگ غزه داشته باشند. ذات غرب ستیزانه نظام در ایران ولو آن را تنها در خطبه‌های صرف نماز جمعه بدانی و مواضع اعلامی- که اینطور

سورسز روح‌الله رضوی

دین پژوه

سخن‌روز

پیامبرگرامی اسلام(ص):
مهدی(ع) از فرزندان من است، زمانی که قیام می‌کند عیسی بن مریم(علیه‌السلام) جهت نصرت و یاری او (از آسمان) فرود می‌آید و حضرتش را برپای نماز مقدم می‌دارد و به او اقتدا می‌آید.

(مالی صدوق، ص ۱۸)

نگاره

جنگ بی عدالت

حمید صوفی / طراح و کارتون‌بست

فضای مجازی

چرا فلسطینی‌ها را به ایران دعوت نمی‌کنیم؟

دکتر سعید طلال دهشان

علیرضا کمیلی با انتشار متنی در صفحه اینستاگرامش به شهادت دکتر سعید طلال دهشان در غزه اشاره داشته و در این باره نوشته: «دو، سه روز قبل متوجه شدم دوست عزیزم دکتر سعید طلال دهشان که مؤسس «قانونیین لاجل القدس» در استانبول بود به همراه کل خانواده‌اش در غزه به شهادت رسیده است.

وی نویسنده کتاب «کیف نقاضی اسرائیل؟» یعنی «چگونه اسرائیل را محاکمه کنیم؟» بود که امیدوارم حالا ترجمه شود. خیلی دوست داشت به ایران بیاید و با وکلای ایرانی کارهای بین‌المللی تعریف کند ولی من هر بار به بهانه‌ای سفر را عقب می‌انداختم چون وکلای که تجربه و انگیزه کار بین‌المللی ضد رژیم را نداشته باشند تقریباً در ایران نمی‌شناختم!یک‌بار یکی از دوستان اهل غزه که خبریه فعالی در استانبول دارد به یکباره خیر داد راهی ایران است تا با «خبریه‌های بین‌المللی» ایران ارتباط بگیرد! مانده بودم چه کنم؟! بجز خبریه خود «امت واحده» جای دیگری را نتوانستم ببایم و به ناچار با چند جای دیگر قرار ملاقات گذاشتم که پاسخ‌شان به سؤال او مبنی بر فعالیت در کدام کشورها منفی بود! عدم وجود ارتباطات میدانی میان دو ملت ایران و فلسطین از جمله دلایل کم‌رنگ شدن تدریجی مسأله نزد مردم ایران است. درست است که فلسطینیان «کرانه باختری» اگر به ایران بیایند راه بازگشت‌شان سخت خواهد بود و «غزای‌هم» هم بدون مشکل نیستند ولی میلیون‌ها «فلسطینی خارج» می‌توانند به ایران بیایند و بروند و این فلسطینی ندیدن جامعه ایرانی را بشکنند! حتی یک‌بار یکی از بچه‌های حماس می‌گفت در میان فلسطینی‌های خارج افرادی که دنبال «گردشگری پاک» هستند کم نیستند که اگر تسهیل کنید، حتماً به ایران خواهند آمد، اما آمدن به ایران هم برای آنان نیست چون علاوه بر ویزا تأیید برخی نهادهای راه هم لازم دارد! اما اگر «اجتماعی شدن» مسأله فلسطین در ایران بر ایمنان اهمیت دارد باید آمدن زن و مرد فلسطینی به ایران را تسهیل کنیم و به میدان گفت‌وگو با جامعه و نخبان خودمان بفرستیم.»

برندگان جایزه ملی کتاب امریکا

به جنگ فلسطین و اسرائیل واکنش نشان دادند

در مراسم اهدای جوایز ملی کتاب ۲۰۲۳ امریکا به برندگان، همه فینالیست‌ها روی صحنه آمدند و درخواست آتش‌بس اسرائیل و حماس و حمایت از مردم غزه کردند. بلال نویسنده، نامزد بخش داستان برای رمانش «مردم معبد» به نمایندگی از سوی دیگران در بیانیه‌ای گفت:از طرف فینالیست‌ها می‌گویم؛ ما با بمباران مداوم غزه مخالفیم و خواستار یک آتش‌بس بشردوستانه برای رفع نیازهای فوری غیرنظامیان فلسطینی، یوزیه کودکان هستیم.

لغو نمایشگاه هنرمند چینی در حمایت از مردم فلسطین

نمایشگاه «آی وی وی» هنرمند سرشناس چینی در لندن به دلیل پستی که در رسانه‌های اجتماعی در حمایت از مردم فلسطین منتشر کرده بود، لغو شد. این هنرمند گفته است که نمایشگاه جدیدش که قرار بود با عنوان «آجر در نقش ملات» در گالری لیسون لندن افتتاح شود، پس از انتشار نظراتش در شبکه‌های اجتماعی که به درگیری اسرائیل و غزه اشاره می‌کرد، لغو شده است. پست او که از توییتر حذف شد، حاکی از آن بود که ایجاد احساس گناه درباره آزار مردم یهود برای این است که فشار به جهان عرب معنی پیدا کند. وی همچنین تأکید کرده بود که جامعه یهودی نفوذ زیادی در رسانه‌ها، امور مالی و فرهنگ در امریکا دارد و سالانه ۳ میلیارد دلار حمایت نظامی امریکا از اسرائیل به این معنی است که این دو «سرنوشت مشترکی» دارند. آی وی وی می‌گوید: من همیشه بیان آزاد را ارزشی برای مبارزه و اهمیت دادن به آن می‌دانستم، حتی اگر بدبختی‌های مختلفی براریم به همراه داشته باشد....

ثبت حماسه بزرگی به نام طوفان الاقصی

کمیل خجسته در صفحه اینستاگرامش به یادداشت سردار قلاتی اشاره داشته که در آن آمده است: «حماسه بزرگی به نام طوفان الاقصی ثبت کردید که با یاری خداوند و به دست مجاهدان کردان‌های القسام و مجاهدان مقاومت در غزه به انجام رسید ضعف ی‌شکندگی رژیم غاصب صهیونیستی را به وضوح نشان دادید و به صورت عملی و قاطع نشان دادید که رژیم از تار عنکبوت ضعیف‌تر است. فلسطین و منطقه پس از طوفان الاقصی، آن گونه که قبل از آن بود، نخواهد بود. مطمئن باشید برادر اتانان در محور قدس و مقاومت با شما متحد هستند و اجازه نخواهند داد که دشمن به اهداف خود در مورد غزه و فلسطین برسد. ما به شما اطمینان می‌دهیم که هر کاری را که باید در این نبرد تاریخی انجام خواهیم داد.»

نزد عوام عشق، مرغ شبان فریب است دور می‌شوی نزدیک می‌شود نزدیک می‌شوی، دور می‌شود و من به راه .... و راه به من بگانه‌ترین هستم و من همیشه در راهم و چشم‌های عاشق من همیشه رنگ رسین دارند.

ظاهر صفارزاده - زادروز۲۷ آبان ۱۳۱۵

نکته

چرا فلسطینی‌ها از نوار غزه فرار نکردند؟

اسرائیل پس از حمله هفت اکتبر، رسماً هدف جنگ خود علیه نوار غزه را نابودی حماس اعلام کرد، اما به نظر می‌رسد غایت اصلی اسرائیل از این جنگ همه‌جانبه و بی‌سابقه حذف این باریکه کوچک اما دردرسراز برای همیشه بوده و تنها در این صورت هدف اعلامی جنگ یعنی نابودی حماس را تحقق یافته می‌داند.

چنان‌که برخی اسرائیلی‌ها نیز گفته‌اند، حتی به فرض تحقق هدف اعلامی جنگ، تا زمانی که غزه باقی است، یعنی زمینه و ظرفیت شکل‌گیری حماسی جدید و حمله‌ای دیگر در آینده وجود دارد و از این رو، اسرائیل برای جلوگیری از آن و احیای بازآرندگی از دست‌رفته، غایت ویرانی کامل و غیرقابل سکونت کردن غزه را در پس هدف اعلام شده قرار داد و تنها راه ممکن تحقق آن را در کوچاندن اجباری ساکنان نوار غزه به مصر و اماکن دیگری دید. در همان ابتدای جنگ نیز تلاش‌ها و مذاکراتی با مصر و کشورهای دیگر برای انتقال ساکنان نوار غزه شروع شد اما با سد محکم مخالفت مصر واردن که از اجرای چنین سناریویی در آینده برای کرانه باختری نگران بود، مواجه شد. همان زمان هم گویا، اسرائیلی‌ها برای احیای دولت مصر گفته بودند که صرفاً برای مدتی پذیرای ساکنان نوار غزه در سینا باشد و پس از پایان جنگ و نابودی حماس دوباره به غزه بازگردانده خواهند شد. عبدالفتاح سیسی نیز در کنفرانسی خبری با درک غایت اسکان نهایی آنها در سینا صراحتاً به تل‌آویو گفت که ساکنان نوار غزه را به همان صحرای نقب در اسرائیل منتقل کنید و پس از اینکه مأموریت علنی خود در نابودی حماس را به پایان رساندید، دوباره آنها را به نوار غزه بازگردانید.

وقتی اسرائیل در مجاب کردن مصر به بن‌بست رسید، تصمیم بر آن گرفت که این پروژه را یکجانبه عملیاتی کند؛ به گونه‌ای که از طریق وارد آوردن بی‌سابقه‌ترین فشار روانی به ساکنان پرتراکم‌ترین نقطه جمعیتی جهان در باریکه کوچک غزه، آنها را به فرار به سمت مصر مجبور و جمعیت غزه را تخلیه کند. برای تحقق این هدف، سیاست غیرقابل سکونت کردن این باریکه را در پیش گرفت؛ هم از طریق محاصره نفسگیر و قطع آب، غذا، برق و سوخت و هم از طریق بمباران‌های بی‌وقفه همه‌چیز بویزه زیرساخت‌های مدنی از مدارس و دانشگاه‌ها گرفته تا خیابان‌ها، بیمارستان‌ها و ناوایی‌ها و نیز کشتار وسیع مردم این منطقه و تخریب گسترده منازل. در واقع هدف اولیه تخریب این زیرساخت‌ها بویژه بیمارستان‌ها که ده‌ها هزار آواره در آنها پناه گرفته بودند، تزیق احساس نبود هیچ‌جای امنی در غزه به فلسطینی‌ها بود تا از این طریق ذهنیت انسان غزه‌ای در این منطقه بسیار کوچک که بن‌بست کامل برسد و چاره‌ای جز فرار به سمت مصر نیابد، اما چرا فلسطینی‌ها فرار نکردند؟ برخی به اشتباه مانع را بسته بودن گذرگاه و مخالفت مصر با پذیرفتن ساکنان نوار غزه می‌دانند، اما باوجود اهمیت بالای موضع مصر واردن، علت را باید در خود غزه جست؛ و الا اگر همین یک میلیون و پانصد هزار فلسطینی آواره در نوار غزه که از شمال به جنوب و بعضاً در داخل خود حوزب فلسطینی آواره در نوار غزه اند-و با حداقل هزاران نفر از آنها- به سمت مرز یا مصر هجوم برده بودند، آیا مصر توان مقابله با این سیل جمعیت را داشت؟ آیا ترس از تیراندازی نیروهای امنیتی مصری این آوارگان را بازداشت؟

در حالی که مرگ و کشتار در هر خانه و کوی و برزنی در غزه به طرز فجیع و لخته‌ای انتقاص می‌افتد، تیراندازی احتمالی نظامیان مصری چه بازآرندگی می‌توانست داشته باشد؟ جالب اینجاست که حتی در حد چندتفری هم به سمت گذرگاه رفح و مرز ۱۲ کیلومتری با مصر فرار نکردند تا از چهتم جنگ نجات یابند. اما چرا؟ پاسخ را می‌توان در جمله ساده اما پرمتحوای یک دختر کم‌سن و سال فلسطینی در مصاحبه‌ای کوتاه و گذرا با یک شبکه ماهواره‌ای دید. او تأکید می‌کرد که ما از اینجا کوچ نخواهیم کرد و مرگ در خانه را به آوارگی و تحقیر در غرب ترجیح می‌دهیم- همین واژگان برآیند یک نوع آگاهی جمعی است که آن هم زاینده تجربه تلخ آوارگی فلسطینی‌ها در خارج از موطن خود از سال ۱۹۴۸ است که هم‌اکنون جمعیت آنها به بیش از ۶ میلیون نفر می‌رسد و خیلی از آنها نه شناسنامه‌ای دارند نه تابعیتی. امروزه حتی تصور ذهنی زندگی بشدت وابسته به اسناد هویتی در دنیای مدرن ممکن نیست و آزاردهنده است، اما این واقعیت تلخ زندگی میلیون‌ها آواره فلسطینی در اردوگاه‌های آوارگان در کشورهای دیگر است. البته ایستادگی ساکنان غزه در مقابل طرح کوچ اجباری خود یک جبهه مردمی متحد را نیز در این جنگ همه‌جانبه و محاصره اقتصادی و انسانی بی‌سابقه به نمایش می‌گذارد و همین عامل، اسرائیل را با چالش بزرگی در تحقق غایت و اهداف جنگ مواجه کرده است.

من دعوت کردند، ولی من به علت ظلمی که در حق فلسطینی‌ها شده بود، از آن عذر خواستم. با ناسف این کار را کردم، زیرا بسیار کنجکاو بودم که از سرزمین کهنسال فلسطین که منشأ آن همه آثار شده بود و دواین بزرگ یهودیت و مسیحیت از آن سر برآورده بود و به خصوص از شهر بیت المقدس، دیدن کنم، اما وجدانا نتوانستم خود را راضی سازم. سرانجام به آنها گفتم که حاضرم به هزینه خود به عنوان گردشگر، نه مهمان ببایم، اما آنها که گویا بهشان برخورد بود از این پیشنهاد استقبال نکردند.»
پسر تاریخ و ادب این‌کهن مرزوبوم که به یقین یکی از استوانه‌های فرهنگی آن بود و هرگز ایران را از یاد نبرد و در راه حقیقت و حق‌طلبی گام نهاد، امروز دیگر در میان ما نیست. اینک که پیکر آن استاد فقید فرزانه با همت و حمیت خانواده گرامی و به سعی و یاری مسئولان فرهنگ دوست به کشور باز می‌گردد، امید است پژوهش ونگرش ایشان به تاریخ و حقایق تاریخی همچنان ماندگار و به‌عنوان الگویی برای نسل جوان به‌ویژه تاریخ‌نگاران باشد.

ارکستر سمفونیک تهران شامگاه

پنجشنبه به رهبری منوچهر صهبائی با اجرای آثاری از آهنگسازان فقید و بنام ایران و جهان و یادی از کودکان غزه در تالار وحدت به روی صحنه رفت.

عکس: ایرنا